

МОРФОСТРУКТУРИ ГІРСЬКОЇ ЧАСТИНИ БАСЕЙНУ БИСТРИЦІ НАДВІРНЯНСЬКОЇ

Тарас Клапчук

Львівський національний університет імені Івана Франка

У статті схарактеризовано морфоструктури гірської частини басейну р. Бистриці Надвірнянської. На досліджуваній території виділяють дві морфоструктури першого порядку: Скибові та Вододільно-Верховинські Карпати, які приурочені до ділянок великих тектонічних зон – Скибового покриву та зони Кросно. У їх межах виділяють сім морфоструктур другого порядку, що приурочені до менших тектонічних одиниць. У Скибових Карпатах – це окремі скиби: Берегова, Орівська, Сколівська, Парашки і Зелем'янки. У Вододільно-Верховинських Карпатах – тектонічні підзони, яким відповідають Ясіня-Путильське низькогір'я і Середньовистне горстоподібне підняття Привододільних (Внутрішніх) Горган. У складі цих морфоструктур виділяються одинадцять морфоструктур третього порядку: Манявсько-Битківська, Білозорино-Делятинська, Чортківська, Пасічнянсько-Яремчанська, Станислав, Козі-Товстої-Явірника, Короткана-Максимця, Довбушанська, Кінець Горгану-Тавпіширка, Ворохта-Путильське низькогір'я, Середньовисотні ерозійно-антиклинальні хребти. У складі деяких морфоструктур третього порядку Скибових Карпат виокремлюють наступні морфоструктури четвертого порядку: Битківська, Пасічнянсько-Синечківська, Вавторової, Козі-Товстої, Явірника, Довбушанки-Поленської, Синяка-Хом'яка, Тавпіширська.

Ключові слова: морфоструктура, рельєф, тектонічна зона, геологічна будова, басейн р. Бистриця Надвірнянська.

Вступ. Морфоструктури – це переважно крупні форми рельєфу земної поверхні, в утворенні яких головна роль належить ендегенним процесам і в морфології яких чітко відображаються геологічні структури [2]. До морфоструктур належать гірські системи та їхні частини: хребти, нагір'я, плоскогір'я, міжгірні западини, низовини й височини рівнин, окремі тектонічні структури (антиклиналі, синклінали, підняті або опущені блоки земної кори), відображені в рельєфі.

Для морфоструктурного аналізу необхідно провести морфотектонічні та структурно-геоморфологічні дослідження. Дані дослідження базуються на морфоструктурному методі, який установлює зв'язок рельєфу з геологічною будовою (структурою та літологією гірських порід).

Питанням морфоструктурного районування Українських Карпат займалися П. Цись [12], В. Палієнко, І. Соколовський [7], Р. Сливка [9], Я. Кравчук [5–6] та ін.

Мета статті – здійснити морфоструктурний аналіз гірської частини басейну р. Бистриці Надвірнянської на основі опрацювання літературних джерел і фондів геологічних служб.

Територія дослідження. Гірська частина басейну р. Бистриці Надвірнянської входить до складу Скибових і Вододільно-Верховинських Карпат та знаходиться

у Надвірнянському районі Івано-Франківської області. Довжина ріки у межах досліджуваного басейну – 45,5 км, площа річкового басейну – 623,7 км². Найбільші притоки – Зелениця, Довжинець, Рафайловець, Річка, Салатрук, Максимець, Хрепелів.

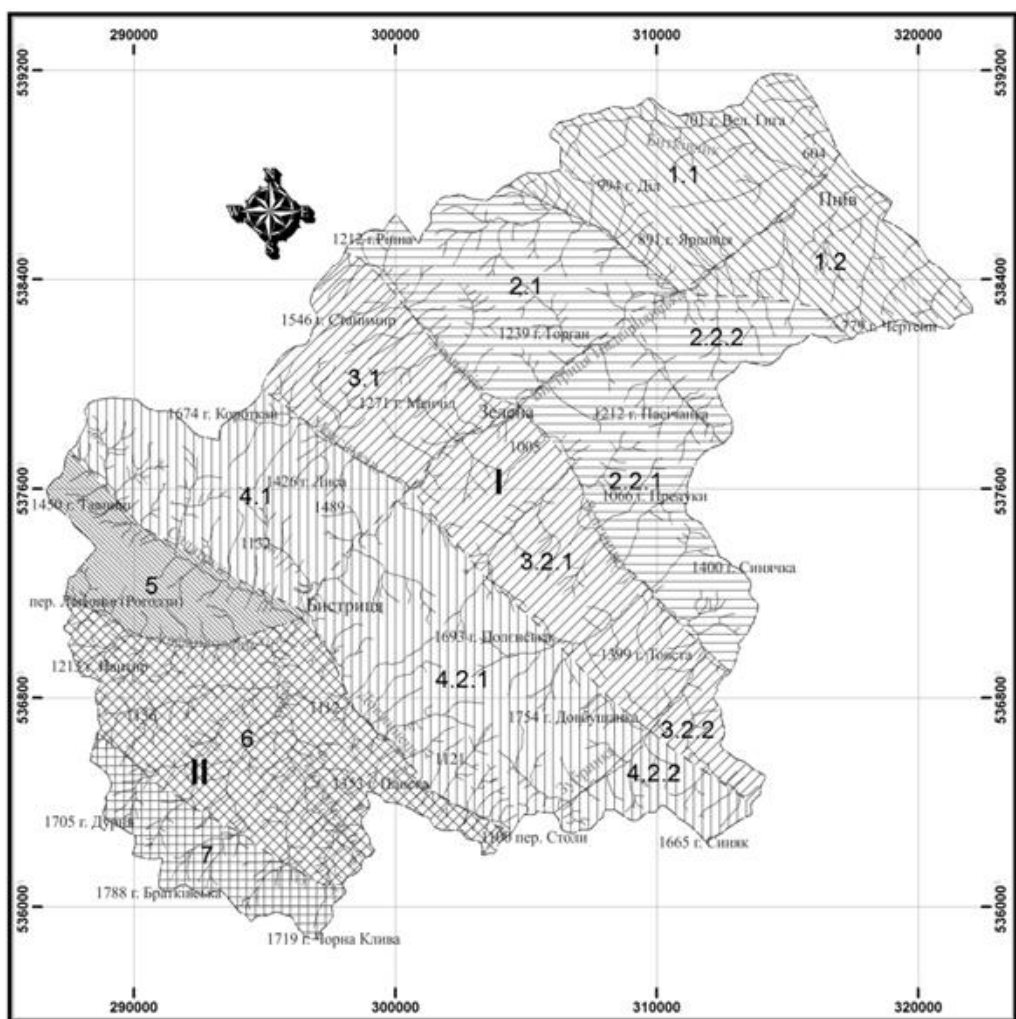
Тектоніка. У складчастій області Українських Карпат більшість дослідників виділяє такі тектонічні зони (з північного сходу на південний захід) [6; 8; 9]: Скибова, Кросненська (Сілезька), Дуклянська, Черногорська, Рахівська, Магурська, Мармароська і Пенінська (Стрімчакова). Гірська частина басейну ріки Бистриця Надвірнянська входить до складу Скибової зони, а також зони Кросно [6; 9]. Скибова зона складається із закинутих у північно-східному напрямі антиклінальних складок, північно-східні крила яких, як правило, зірвані. Налічують шість складок: Берегова, Орівська, Сколівська, Парашка, Зелем'янка і Рожанка. У межах досліджуваної території скиба Рожанки відсутня.

Морфоструктура. У морфоструктурному відношенні Скибова зона та низькогірний синклінорій Вододільно-Верховинських Карпат відповідають морфоструктурі першого порядку [9]. До морфоструктур другого порядку належать окремі скиби: Берегова, Орівська, Сколівська, Парашки, Зелем'янки, а також ділянки Ясіня-Путильського низькогір'я та середньовисотне горстоподібне підняття Привододільних (Внутрішніх) Горган (Горганські складки), в межах яких виділяють морфоструктури третього порядку (рис. 1).

Берегова морфоструктура другого порядку – це низькогірні хребти, які чергуються з позовжніми долинами й улоговинами. Сформувалася на Береговій скибі. На досліджуваній території Берегова морфоструктура чітко ділиться на морфоструктури нижчих порядків по р. Бистриця Надвірнянська.

Битківська морфоструктура (1.1) четвертого порядку знаходиться на межиріччі Манявки і Бистриці Надвірнянської. Долина р. Битківчик розділяє її на дві частини, які можна вважати морфоструктурами нижчого порядку. Південно-західна частина має більші абсолютні і відносні висоти. Найвищі вершини (Діл, 994 м н.р.м.; Плітки, 964 м н.р.м.; Яршиця, 891 м н.р.м.) розміщені на межиріччі Бухтівця та Битківчика. На лівобережжі р. Битківчик абсолютні і відносні висоти поступово знижуються на краю Карпат до 500–600 м н.р.м. (найвища вершина – Велика Гига, 701 м н.р.м.). Досить обширні вирівняні ділянки біля цих вершин П. Цись вважав залишками найдавнішої поверхні вирівнювання [6]. У будові даної морфоструктури провідну роль відіграють відклади дрібноритмічного флішу менілітової, бистрицької, манявської і, частково, стрийської світ. В околицях смт Битків зафіксовано декілька тектонічних вікон з моласовими відкладами нижньоворотисенської світи.

Межиріччя Бистриці Надвірнянської і Пруту в межах досліджуваної території займає **Білозорино-Делятинська морфоструктура (1.2)**, характерними особливостями рельєфу якої є окремі куполоподібні вершини, що нагадують ерозійно-денудаційні останці. Найвищою вершиною є г. Чертени (779 м н.р.м.). У будові морфоструктури беруть участь відклади менілітової, бистрицької, манявської і вигодської світ. Поперечні розломи розділяють структуру на окремі блоки, що й стало головною причиною виникнення численних масивів з куполоподібними вершинами.

Масштаб 1:200000
Умовні позначення
Морфоструктури:

Першого порядку: I Скибові Карпати	Другого порядку: Берегова Орівська Сколівська Парашки Зелем'янки	Третього порядку: 1.1 Манявсько-Битківська (Битківська 4-го порядку) 1.2 Білозірино-Делятинська 2.1 Чортківська 2.2 Пасічнянсько-Яремчанська (2.2.1 Пасічнянсько-Синечківська 4-го порядку 2.2.2 Вавторової 4-го порядку) 3.1 Станимир 3.2 Козі-Товстої - Явірника (3.2.1 Козі-Товста 4-го порядку 3.2.2 Явірника 4-го порядку) 4.1 Корткана-Максимця 4.2 Довбушанська (4.2.1 Довбушанки-Поленської 4-го порядку 4.2.2 Синяка-Хом'яка 4-го порядку) 5 Кінець Горгану-Тавпіширка (Хрест Тавпіширка 4-го порядку)
II Вододільно-Верховинські Карпати	Ясіня-Путильське низькогір'я середньовисотне горстоподібне підняття Привододільних Горган	6. Ворохта-Путильське низькогір'я 7. Середньовисотні ерозійно-антиклінальні хребти

Рис. 1. Морфоструктури гірської частини басейну ріки Бистриця Надвірнянська (складено за Кравчуком Я.С. [6] і Сливкою Р.О. [9])

Орівська морфоструктура другого порядку сформувалася на однойменній скибі і в межах досліджуваної території ділиться р. Бистрицею Надвірнянською на дві морфоструктури третього порядку.

Чортківська морфоструктура (2.1) третього порядку знаходиться на межиріччі Надвірнянської та Солотвинської Бистриць. Абсолютні висоти хребта Чортка сягають 1100–1250 м н.р.м. (г. Чортки, 1257; г. Горган, 1239). У північній частині морфоструктури уздовж гребеневої лінії вузькою смугою (до 50 м) простягається похило випукла поверхня, яку місцями змінює скелястий гребінь із ямнянських пісковиків. У будові південно-західних схилів провідну роль відіграють ямнянські пісковики, які в пригребеневих частинах схилів утворюють кам'янисті розсипища, у будові північно-східних схилів – відклади стрийської світи верхньої крейди.

У будові центральної частини Чортківської морфоструктури переважають дрібноритмічні сланці стрийської світи. Через це притоки р. Бистриці Надвірнянської розчленували хребет на окремі відроги різних напрямів, які закінчуються переважно масивними куполоподібними вершинами (г. Горган, г. Лускавець).

Між долинами р. Бистриці Надвірнянської і Пруту сформувалася **Пасічнянсько-Яремчанська морфоструктура (3.2.)** третього порядку. Характерною особливістю є та, що в її будові беруть участь переважно верхньокрейдяні відклади стрийської світи. Масивні пісковики ямнянської світи відслонені вузькими смугами в пригребеневій частині схилів, а також беруть участь у будові південно-східної частини морфоструктури. У межах цієї морфоструктури виділяють дві морфоструктури четвертого порядку: Пасічнянсько-Синечківську із середньогірним рельєфом і Вавторову з низькогірним рельєфом.

Пасічнянсько-Синечківська морфоструктура (2.2.1) представлена хребтом із вершинами: Пасічанка (1212), Шуваренка (1216), Підсмерічок (1251), Аршечна (1250), Синячка (Синечка) (1400). У південно-східній частині хребта абсолютні і відносні висоти зростають, що пов'язано із участю у його будові ямнянських пісковиків. Схили вкриті кам'яними розсипищами, крутіші північно-східні схили – обвальні (г. Синячка).

Морфоструктура Вавторової (2.2.2) розміщена у північно-східній частині Пасічнянсько-Яремчанської морфоструктури. Складається з окремих масивів, зорієнтованих у «карпатському» напрямі, з добре вираженим у рельєфу масивними вершинами Кременоса (923 м н.р.м.) та Студена Клева (1046 м н.р.м.), від яких відходять численні відроги у різних напрямках.

У будові морфоструктури важливе місце посідає ритмічний піщаний фліш стрийської світи, які складають північно-західну частину (г. Кременоса), але відслонення можна спостерігати тільки в долинах приток р. Бистриці Надвірнянської.

Сколівська морфоструктура другого порядку відповідає однойменній скибі, яка насунена на Орівську з амплітудою 8–10 км [6]. Морфоструктура займає центральну частину досліджуваної території і розділена р. Бистрицею Надвірнянською на дві морфоструктури третього порядку.

Морфоструктура Станимир (3.1) в рельєфі чітко фіксується однойменним хребтом із численними відрогамі. У будові хребта найпомітніша роль відкладів

ямнянської і стрийської світ. Вузкою смугою ямнянські пісковики відслонені в пригребеневій частині хребта Станмир і на південно-західних схилах. Північно-східні схили хребта сильно розчленовані поперечними притоками р. Хрепелів (ліва притока р. Бистриця Надвірнянська). Південно-західні схили розчленовані притоками р. Максимець (ліва притока р. Бистриці Надвірнянської). Найвищі вершини: Менчіл (1271), Кливка (1476), Станмир (1546), Катерина (1559).

Морфоструктура Козі-Товстої (3.2.1) чітко фіксуються в рельєфі масивами, найпотужніші з яких гори Козя (1420 м н.р.м.) і Товста (1399 м н.р.м.). Найвища пригребенева частина схилів приурочена до смуги ямнянських пісковиків і вкрита великобриловими кам'яними розсипищами. Гребені хребтів майже на всій довжині скелясті. Нижче по схилу розсипища переходять в обвальню-осипні схили. Численні потоки, які розчленовують схили, мають дуже круті, місцями урвисті схили і є селенебезпечними.

Морфоструктура Явірника (3.2.2). У будові північно-західної частини хребта Явірник беруть участь ямнянські пісковики, з виходами яких у пригребеневій частині і на південно-західних схилах пов'язані значні масиви кам'яних розсипищ. У північно-східній частині хребта переважають відклади стрийської світи.

З *морфоструктурою Парашки* другого порядку пов'язані максимальні абсолютні висоти у Скибових Карпатах на території дослідження. Ріка Бистриця Надвірнянська розділяє цю морфоструктуру на дві морфоструктури третього порядку.

Морфоструктура Короткана-Максимця (4.1) обмежена поздовжніми долинами лівих приток Бистриці Надвірнянської – ріками Максимець і Салатрук, які вироблені у кросненських відкладах, представленими глинистими сланцями [6]. Схили хребта сильно розчленовані притоками Бистриці Надвірнянської, Максимця і Салатрука. Поміж цих потоків утворилися численні відроги хребта. Серед них найпомітнішим є південно-західний відріг з вершиною Окопи (1244 м н.р.м.) і північно-східний з урочищем Середній Грунь, яке виходить на хребет Станмир. Кам'яні розсипища покривають тільки окремі вершини хребта, решта зайняті полонинами (рідкісне явище для хребтів Горган).

Довбушанська морфоструктура (4.2.) третього порядку чітко розділена правою притокою р. Бистриця Надвірнянська рікою Зелениця на дві морфоструктури четвертого порядку. Структурно-літологічна основа цієї морфоструктури – південна смуга ямнянських пісковиків скиби Парашки. Орографічно вона є продовженням найвищої частини Скибових Горганів – хребтів Сивулянської і Короткан-Максимецької морфоструктур. Довбушанська морфоструктура відрізняється від інших гірських хребтів Горганів різкістю форм, масивністю і великими розмірами полів кам'яних розсипищ.

Північно-західна частина морфоструктури *Довбушанки-Поленської (4.2.1)* представлена хребтом Скалки з вершинами Скалки Нижні (1300 м.) і Скалки Верхні (1597 м.), а також масивом з конусоподібною вершиною Поленська (1693 м.). Південно-західні схили Поленського і хребта Скалки сильно розчленовані глибоко врізаними долинами (притоки р. Довжинець) з крутими, подекуди урвистими берегами. Відроги хребта мають гострі скелясті гребені, схили покриті кам'яними розсипами, які нижче по схилу часто змінені процесами обвальню-осипного зносу і накопичення. Хребет Березовачка (1484 м.) відходить

від Поленського у північному – північно-західному напрямі. Від хребта Скалки він відділений ущелиноподібною долиною р. Джурджинець (права притока Бистриці Надвірнянської).

Продовженням хребта Поленський на південному сході є хребет Довбушанка з максимальними висотами понад 1700 м (г. Довбушанка – 1754 м. і г. Ведмежик – 1736 м.) (рис. 2). Гребінь Довбушанського хребта увесь вкритий кам'яними розсипищами, має своєрідну будову схилів (структурні уступи, урвища). На південно-західних схилах хребта є декілька структурних уступів заввишки до 10 м, які простягаються паралельно до гребеня на відстані 2–3 км. Їхнє утворення пов'язане з виходами ямнянських пісковиків у лобовій частині лусок.

Рис. 2. Довбушанський хребет (вид з полонини Довга)

Морфоструктура Синяка-Хом'яка (4.2.2) відділена від Довбушанського хребта ущелиноподібною долиною р. Зубринки (один із витоків Зелениці) з урвищними берегами в нижній частині схилів. Хребет Синяк відокремлений невеликою сідловиною від хребта Хом'як, який закінчується у долині р. Прут. Максимальні висоти хребта фіксуються вершинами Малий Горган (1592 м.) і Синяк (1665 м.).

Вершини Синяк і Малий Горган з'єднані гострим скелястим гребенем, уздовж якого простягається ровоподібне зниження завдовжки 300–400, завглибшки 8–10 і завширшки до 10 м. Це зниження утворилося внаслідок вивітрювання пісковиків, які мають південно-західне падіння понад 80°.

Морфоструктура Зелем'янки другого порядку сформувалася на однойменній скибі. Вона найменш поширена на досліджуваній території та відсутня на правобережжі Бистриці Надвірнянської.

Морфоструктура третього порядку Кінець Горгану-Тавпіширка (5) на території дослідження представлена морфоструктурою четвертого порядку **Хребет Тавпіширка (Таупіширка)**. Даний хребет знаходиться між лівими притоками Бистриці Надвірнянської – р. Салатрук на північному сході і р. Рафайловець – на південному заході. Даний хребет приурочений до смуги ямнянських пісковиків. У його пригребеневій частині простежується вирівняна поверхня завширшки до 150 м, укрита кам'яними розсипами. Висоти хребта не перевищують 1450–1500 м н.р.м. (Тапиш – 1450; Тавпіширка – 1499). Найкрутіші пригребеневі частини північно-східних схилів укриті кам'яними розсипами, які дуже часто змінені ділянками обвального-осипного зносу і накопичення.

У долині Бистриці Надвірнянської скиба Зелем'янки занурена під олігоценові відклади зони Кросно і знову чітко виражена у рельєфі у долині р. Прут.

Тектоніка **Кросненської зони** другого порядку визначається розвитком вузьких стиснутих кільцевидних антиклінальних складок, розділених широкими синкліналями. В ядрах антикліналей найчастіше виходять найнижчі шари олігоцену, причому породи надзвичайно інтенсивно зім'яті. Часто ядра антикліналей порушені розривами, які круто спадають і обумовлюють лускувату будову зони.

Південні скиби Скибової зони поступово занурюються під відклади олігоцену Кросненської зони, що контрастно відрізняються від відкладів північних скиб Скибової зони. Раніше потужну монотонну товщу олігоценового флішу Кросненської зони і південних скиб Скибової зони виділяли під назвою «кросненська серія». Зараз цю товщу прийнято поділяти на дві світи: головоцьку і верховинську. Низи головоцької світи мають таку ж будову, як і нижньоменілітова підсвіта. Це шешорські верстви, горизонт нижніх кременів, вище від яких лежить малопотужна товща менілітових чорних порід, потужністю 10–20 м. Але основна частина світи представлена сірим вапнистим грубо- або середньоритмічним флішем. Потужність світи досягає 1 км. За віком вона відповідає нижньоменілітовій підсвіті. Верховинська світа відповідає за віком лоп'янецькій та верхньоменілітовій підсвітам і поляницькій світі. Вона представлена тонкоритмічним піскувато-глинистим сірим вапнистим флішем [9].

Загалом у межах Вододільно-Верховинських Карпат переважають складчасто-брилові низькогір'я та середньогір'я (морфоструктури II порядку), які на території дослідження представлені двома морфоструктурами другого порядку.

Ясіня-Путильське низькогір'я змішана морфоструктура, що сформувалась внаслідок перебудови давньої поздовжньої гідромережі [9]. Ця морфоструктура ділиться на менші морфоструктури третього порядку.

Ворохта-Путильське низькогір'я (6) займає Верховинську западину – тектонічну одиницю Скибової зони, що знаходиться на продовженні скиби Зелем'янки. Западина вивонена потужною товщею (до 3 км) олігоценових відкладів. У морфології Ворохта-Путильського низькогір'я виділяються як елементи морфоструктури (антиклінальні хребти і синклінальні долини), так і морфоскульптури (успадковані і сучасні).

Середньовисотне горстоподібне підняття Привододільних (Внутрішніх) Горган приурочене до Горганських складок, у межах припіднятого блоку фундаменту [9]. Підняття блоку фундаменту викликало утворення своєрідних брахіантиклінальних складок на території Привододільних Горган [10].

У Привододільних Горганах морфоструктура третього порядку *Середньовисотні ерозійно-антиклінальні хребти (7)* поділяються на окремі хребти, які можна вважати морфоструктурами четвертого порядку.

Антикліналь Братківської – це склепінчаста складка з виходами строкатих відкладів еоцену в ядрі. Гребенева частина хребта (рис. 3) є положовипуклою вирівняною поверхнею з окремим куполоподібними вершинами: Чорна Клева, Братківська, Гропа, Дурня. Хребет – асиметричний. Його круті північно-східні схили сильно розчленовані верхів'ями р. Бистриці Надвірнянської.

Рис. 3. Хребет Братківський (Чорна Полонина).

Висновки. У гірській частині басейну р. Бистриці Надвірнянської виділяють дві морфоструктурами першого порядку: Скибові Карпати та Вододільно-Верховинські Карпати, ці морфоструктури приурочені до великих тектонічних зон. Скибові Карпати сформувалися на Скибовому покриві (Зовнішня антиклінальна зона Скибової зони). Вододільно-Верховинські Карпати приурочені до тектонічної зони Кросно. До морфоструктур другого порядку відносяться гірські хребти і їхні ланцюги, приурочені до менших тектонічних одиниць. Загалом виокремлюють сім морфоструктур. У Скибових Карпатах – це окремі скиби: Берегова, Орівська, Сколівська, Парашки і Зелем'янки. У

Вододільно-Верховинських Карпатах – це окремі тектонічні підзони (антиклінальні складки), яким відповідають Ясіня-Путильське низькогір'я і Середньовистне горстоподібне підняття Привододільних (Внутрішніх) Горган. Морфоструктурам третього порядку виступають структурно-геоморфологічні елементи, які приурочені до окремих гірських масивів (хребтів, які розділені долинами) і входять до складу морфоструктур вищих порядків. На території дослідження виділяють одинадцять морфоструктур третього порядку, деякі з них розділені на морфоструктури четвертого порядку (чітко виражені в рельєфі окремі гірські хребти). Виділяють такі морфоструктури третього порядку: Манявсько-Битківська (на території дослідження представлена Битківською морфоструктурою четвертого порядку), Білозорино-Делятинська, Чортківська, Пасічнлянсько-Яремчанська (до складу входять Пасічнлянсько-Синечківська і морфоструктура Вавторової четвертого порядку), Станислав, Козі-Товстої-Явірника (у їх складі виділяють морфоструктуру Козі-Товстої і Явірника четвертого порядку), Короткана-Максимця, Довбушанська (складається з морфоструктури Довбушанки-Поленської і Синяка-Хом'яка четвертого порядку), Кінець Горгану-Тавпіширка (на території дослідження виражена Тавпіширською морфоструктурою четвертого порядку), Ворохта-Путильське низькогір'я, Середньовисотні ерозійно-антиклінальні хребти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Геодинамика Карпат* / [Круглов С.С. та ін.]. – К. : Наукова думка, 1985. – 136 с.
2. *Герасимов И.П.* Морфоструктура и морфоскульптура земной поверхности / И.П. Герасимов, Ю.А. Мещеряков // *Современные проблемы географии*. – М. : Наука, 1964. – С. 5–15.
3. *Гофштейн И.Д.* Неотектоника Карпат / И.Д. Гофштейн. – К. : Изд-во АН УССР, 1964. – 182 с.
4. *Гофштейн И.Д.* Геоморфологический очерк Карпат / И.Д. Гофштейн. – К. : Наукова думка, 1995. – 88 с.
5. *Кравчук Я. С.* Геоморфологія Передкарпаття / Я. С. Кравчук. – Львів : Меркатор, 1999. – 188 с.
6. *Кравчук Я.С.* Геоморфологія Скибових Карпат / Я.С. Кравчук. – Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 231 с.
7. *Палиенко В.П.* Опыт классификации морфоструктур Украинских Карпат / В.П. Палиенко, И.Л. Соколовский // *Физ. география и геоморфология*. – 1979. – Вып. 21. – С. 23–31.
8. *Природа Івано-Франківської області* / [за ред. К.І. Геренчука]. – К., 1973. – 151 с.
9. *Сливка Р.О.* Геоморфологія Вододільно-Верховинських Карпат / Р.О. Сливка. – Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. – 152 с.
10. *Стадницкий Д.Г.* Геоморфология Горган. – Диссертация на соискание ученой степени кандидата географических наук : спец. 11.00.04 – геоморфология и палеогеография; Львовский государственный университет им. И. Франко. – Львов, 1963. – 367 с.

11. *Тектоника Украинских Карпат* / [Отв. ред. С.С. Круглов]. – К., 1986. – 152 с.
12. *Цись П.М.* Основні риси морфоструктури Українських Карпат / П.М. Цись // Геогр. зб. «Питання географії Українських Карпат». – 1969. – Вип. 9. – С. 115–124.

THE MORPHOSTRUCTURES OF THE MOUNTAINOUS PART BASIN RIVER BYSTRYTSYA NADVIRNIANSKA

Taras Klapchuk

Ivan Franko National University of Lviv

In the article author characterized the morphostructures of the mountainous part basin river Bystrytsya Nadvirnianska. In the territory of research identified two morphostructures of the first order: Skybovi and Vododil'no-Verkhovynski Carpathians, which are confined to areas of major tectonic zones - Skybova cover and area of Krosno. In their boundaries allocated seven morphostructures of the second order, confined to smaller tectonic units. In Skybova Carpathians - a separate skyb, Beregova, Orivska, Skolivska, Parashky and Zelem'yanky. In Vododil'no-Verkhovynski Carpathians - tectonic subdivisions, which correspond Yasinya-Putyla lowland and Serednovystne horstopodibne raising Pryvododilni (Internal) Gorgan. Among these morphostructures allocated eleven morphostructures of the third order: Manyavsky-Bytkivska, Bilozoryno-Delyatynska, Chortkivska, Pasichnyansko-Yaremchanska, Stanymyr, Cozy-Tovstoy-Yavirnika, Korotkana-Maksymtsya, Dovbushanska, Kinec' Gorganu-Tavpishyrka, Vorokhta-Putyla lowland, Serednovystni erosion-anticlinal ridges. The part of some morphostructures of the third order Skybova Carpathians single out the following morphostructures of the fourth order: Bytkivska, Pasichnyansko-Synechkiivska, Vavtorovoyi, Cozy-Tovstoy, Yavirnika, Dovbushanska-Polenskoyi, Synyaka-Homyaka, Tavpishyrka.

Key words: morphostructures, relief, tectonic zone, geological structure, basin river Bystrytsya Nadvirnianska.